

Nro. 52.

A' FELS. CSÁSZÁR, ÉS AP. KIRALY KEGYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indult: Bétsből Kedden December 29-dik napján 1912-dik
es-tudóber.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

B é t s.

A' Cs. K. katona tiszti karnál, penzióon lévő Oberster *Boros*, 's Oberstlieutenánt *Fronmüller* és *Langmantel* urak, 's a' H. Swartzenberg Ulánus Regementjének Oberstere *Herizeg Kinský*, a' múlt Novemberben meghaláloztak.

Ugyan azon hónapban penzióra bocsátattak: az Olmützi Komendáns F. M. Lieutenánt *Fron* Fegyvertármesteri titulussal; F. M. Lieutenánt *Weezel*; Indzsínör karbéli Generálmajor *Lopez*; és József Fő Hertzeg Huszár Regementjébéli Oberster *Lipsky* Urak.

A' mostani időjárás itt Austriában ritka és megjegyzésre méltó. A' tél, miat már írtuk, Dec. 6-dikán béálván, azolta változás nélkül tart mér-

tökletes hideggel; a' hideg egész tegnapig alig ment - le a' 10-dik grádusig. Némelyek azt reméollik, hogy a' jókori télnek jókori tavasz leszen köveetője.

Posonnát, és *Pest 's Buda* között, minden veszedelem nélkül járnak által a' jégén gyalog és szánon az emberek.

Hadi Történetek.

A' Frantzia ármádának fekvésiről azt írtuk vala közelebbi újságunkban, hogy terhes és veszedelmes hátrálásai után a' *Balticum* tenger és a' *Minsk* felé menő út között lévő lineában állapodott volna - meg: de, mint ezen újabb tudósítások mutatják, ezen lineában sem maradt - meg, hanem által jött a' Pruszsiai és Warschauer Nagy Hertzegségi határookra: —

Warschau, Dec. 18-dikán. A' hadi theátrumról érkezett mindentudósításaink bizonyítják, hogy az Orosz ármádákat éppen azok a' terhes okok akadályoztatták a' sebes előnyomulásban, mellyek a' Frantzia ármádákat az Orosz birodalomból való visszajövetelre indították, és ezeknek hátrálássokat igen terhessé tették. A' Frantzia nagy ármáda az ellenségtől nem feletőbb hevesen nyughatatlankodtatván, oly helyeken vonja össze magát kvártélyokra, a' hol jobban élhet. Utóbbi állásai ezek voltak: — *Wilnát*, és a' *Niemen* vizének egész jobb partját odahagyta. A' Nápolyi Király fő hadi szállása *Kowno* mellett a' *Niemen* bal partján, bal szárnya, t. i. a' Marschal Macdonald vezérlése alatt lévő sereg, *Tilsitben*, jobb szárnya pedig a' Feldmarschal Hertzeg *Schwarzenberg* vezérlése alatt a' maga fő hadi szállá-

sával Dec. 12-dikén *Slonimben*, voltak, a' honnét ezen Feldmarschall úr magát azután *Rossához*, a' véle összetsatóltatva lévő Frantzia 7-dik ármáda pedig *Schwisloczhoz* vonták vissza. A' Hertzeg *Schwarzenberg* seregeinél semmi újabb verekedések nem történtek.

Az Orosz vezér Hertzeg *Kutusow* fő hadi szállása Nov. 25-dikén még a' *Dnieper* mellett volt. Úgy látszott, mintha az Orosz lovasságnál a' lovaknak eldöglése éppen olyan nagy lett volna, mint a' Frantzia ármádánál, kivéven a' *Kozákllovakat*, a' mellyek a' levegőnek minden viszontagságait az esztendőnek akármelley részében kiállják a' szabad ég alatt, 's az eleséget a' leg mélyebb hó alól kikapálják a' lábaikkal, 's az olyan táborozásokat is kiállják, a' millyen ez a' mostani. A' mostani hideg December hónapban példa nélkül való. Szünet nélkül a' 12 és 18 grádusokat mutatja a' hidegmérő.

A' *Bassanói* Hertzeg (Maret) 's többire mind azok a' személyek, a' kik a' külső dolgokra ügyelő ministeriumhoz tartozván *Wilnában* voltak, vissza jöttek már ide Warschauba. Hihetőképpen valamint az első, úgy a' többek is nem soká tovább fognak innét utazni Páris felé.

A' Császár' utazása felől ezeket írják újabban: —

Megérkezvén ő Cs. Felsége *Dresdába*, szokása szerint azonnal megferedett, 's kevés étel után azonnal lefeküdt, hogy magát kinyugodja egy kevésbé. A' Szakszoniai Király rosszszatskán lévén, gyalog hintóban vitette által ma-

gát a' Frantzia Követ palotájába, a' hova a' Császár beszállott vala. Majd egy egész óráig beszélgettek együtt. Mind azok a' személyek, a' kik olyan szerentsések voltak, hogy a' Császárt ezen alkalmatossággal láthatták, egy szájjal beszéllenek, kegyes, vidám, és igen egészséges tekintetéről, melyben a' kiállott sok szenvedéseknek leg kisebb jelét nem lehetett szemlélni. Szánon jött Dr. sába ő Felsége; valami 30 személyek vannak véllé, kik között megnevezettek a' *Viczenziai* Hertzeg, és néhány Adju-tánsok. —

A' *Ménusi Frankofurtumba* Dec. 16-dikán délutáni 3 és 4 órák között érkezett-meg ő Cs. F. ge hat lovas hintóban; 8 Kurirok lovagoltak előtte. Itt csak addig á:lapodott-meg, míg más lovakat fogtak hintala eleibe, és azonnal tovább indult *Moguntzia* felé.

Moguntziába még az, nap (16-dikban) estvéli 8 órakor megérkezett ő Cs. F. ge — théat ivott — *Marschal Kellermunal* egy keveset beszélgetett, 's újját innét is azonnal tovább folytatta.

Spanyol Ország.

Kadixs, Nov. 19-dikén. Olyan tudósítá-sok érkeztek *Angliából* ide, hogy a' Nagy *Britanniai* Régens Hertzeg megegyezett légyen ab-ban, hogy *Lord Wellington* felvállalhassa a' Spanyol *Ármádáknak* fő vezérségét, mellyel őtet az *insurgens Országglószék* megkínálta vala.

Ezen *Országglószék* a' *Lord Wellington* ajánlására *Generális Castannost*, a' 2-dik, 3-dik, és 4-dik *Insurgens* *ármádák*' vezérivé ne-

vezte, a' ki ennekutánna ilyen titulust fog viselni: *Déli Seregek' fő vezérje.*

Ballasteros' helyébe *Eliot* nevezetett a' 4-dik ármádának vezérjévé. Ez az az *Eliot*, a' ki Déli Amérikában Montevideói Vice Király volt, a' honnét tavaly Spanyol Országba vissza hívatott. *Ballasteros* már másod versben is kérte írása által az Országlóséket, hogy, ha tsakugyan hotsánatot nem ad is néki, leg alább viseltesen érdemeihez anyyi tekintettel, hogy ne küldje *Ceutába*, a' hova közönségesen a' veszedelmes bűnösöket szokták Spanyol Országból számkivetésbe küldeni. Azután egészségtelenségének előhozása által próbálta megnyerni ugyan ezea kérését: de tellyességgel meg nem nyerhette, hogy első határozását megváltoztassa az Országlósék. Ezen Országlósék és Lord Wellington között most, a' legújabb tudósítások szerint, igen jó egyesség uralkodik.

A' *Valenciai* határon *Alicante* felől az eddig valónál háborúsabb ábrázatot kezdetek felvenni a' környülállások. Az ott lévő Anglus és Spanyol ármádának első osztálya Nov. 20-dikán útnak indult *Alicantéből* *Valencia* felé, mellyet a' következő napon annak második osztálya is követni szándékozott. A' leg elő menő Regiment és az ellenség' szélső vígyázói között már történt volt egy kis öszszetsapás.

Az *Alicanténél* volt fő vezér' dolgában is végső határozás tétel. Hogy Gen. *Maitland* tól a' vezérség elvétetett, azt már régen tudjuk, és most azt olvassuk, hogy ő vissza küldetett *Siciliába*, és helyébe Lord *Ben-*

tink érkezett - meg Siciliából, a' ki 5500 emberekből álló segítő sereget is hozott magával Alicantéhez, a' melly seregben 3000 Siciliai és 2500 Anglus katonák találtak. —

Karthagenában sokáig vesztegette az embereket a' sárga hideg: de már most megszűnt. Igen ragadó természetű volt: de azt a' jó tulajdonságát is tapasztalták, hogy a' ki egyszer ki gyógyúlhatott belőlle, azt többször nem bántja. A' kik tavaly meg gyógyúltak belőlle, az idén nem ragadt rájuk. Doktor *Wright*, a' ki, mint az Anglus seregek' Orvosa, oda ment vala, két fijaival együtt áldozatjává lett ezen nyavájának.

A' *Wellington*' armádája' állapotjáról most csak annyit írnak Oportóból, hogy az ő fő hadi szállása *Fuente - Guinaldó*ban megérkezett: de azt még nem lehetett tudni, hogy bé fog - é armádájával Portugáliába telelni jönni, vagy vedig, minthogy attól tarthatott, hogy *Jósef* Király *Ciudad Rodrigónak* ostromlásához hozzá fogat megmarad ezen várnak szomszédtságában, hogy segítségére mehessen, ha kívántatni fog.

Orosz Birodalom.

A' Nov. 6, 10, és 13-dik napjain Pétersburgban kijött újságok szerint Oberster Gróf *Witte*, az Ukrániai Kozák Regiment' Komendánsa Generálmajorrá nevezetett ezen Regimentnek jó és sietve való. organizálásáért. — *Württembergi Eugenius* Princz, a' 4-dik Gyalog Osztály' vezére, Generál - Lieutenántá nevezetett, a' versenyekben kimutatott bátorságáért és alkalmasságáért — *Leontji*, a' Szerbiai Metropolita, a' Sz. Anna Rendjének czímerével megajándékozta.

tott — Péter Princz, az Oldenburgi Hertzegeknek (a' Császár' sógorának) nem rég született fia, a' Preobraszenski nevet viselő testőrző Regementnél Obersterré neveztetett,

Gróf Lambert és St. Priest Cs. Generáladjudtánsok, Generál-Lieutenántokká tétetettek. Generál-Lieutenánt Gróf Wittgenstein Lovasság Generálissává neveztetett azon megkülönböztetett szolgálataiért és bölts rendelkezésiért való jutalomúl, mellyek által magát az Oktob. 18 és 19-dik napjain történt verekedésekben megkülönböztette; minden embereknek, a' kik ezen napi verekedésekben jelen voltak és vitézkedtek, főnként egyegy rubla rendeltetett.

Ugyan ezen Pétersburgi újságlevelekben külömbkülömb Bülletinnek jöttek - ki a' Hertzeg Kutusow és Gróf Wittgenstein táboraiktól. A' Wittgenstein Bülletinjei között nevezetesebb az, melly az Oktob. 18-dikán Polotznál történt ütközetnek ugyan azon hónap' 31-dikéig való következeit adja elő: — „Szorosabb felszámítás után úgy találtatott a' dolog (ezek a' nevezett Gróf' szavai), hogy az ellenség' vesztese a' Polotzki verekedésben 's az ő azt követett üzettetése alatt Lepelig, állott; tsak a' mi az elfogattakat illeti, 100 tisztekből, kik között 5 Obersterek vannak, valami 6000 közemberekből, 9 ágyukból, a' Bavarus seregnek minden bagázsiájából, 90 szekerekből, a' mellyek töltést vittek, és sok ágyútajgákból, mellyeknek ágyuit az ellenség eltemette vala Holtjainak és sebescinek száma is rendkívül nagy, minthogy a' isatázó mezők 's az utak mind ezekkel vannak befedve,

's ez az egész ellenséges szakasz -ármáda össze roskadott. Az a' jó következése is volt ugyan ezen tsatánknak, hogy a' Marschal *Victor* seregének egy része e' miatt a' Frantzia nagy ármádától elvonatott, és nagy sebességgel kén- tenlítettett Smolensktól ide jönni, hogy magát a' Marschal St. Cyr seregének maradványával öszszetsatolja, a' melly Gen. *Legrant* által vezéreltetik azó!ta, hogy St. Cyr 18 dikban sebet kapván, annak gyógyíttatására Wilnába ment (még ekkor M. *Oudinot* nem érkezett volt - meg St. Cyr helylébe). —

Ugyan ezen Bülletinben említi továbbá Gróf Wittgenstein, hogy Marschal Victor a' Marschal St. Cyr segítségére 15 ezer emberekkel megérkezvén, ő ezzel is megverekedett az *Ula* mellett, a' melly ugyan igen heves volt, de inkább csak ágyúzás által ment véghez, 's a' hol az ellenség a' sebeseken és megöletett embereken kívül ismét elvesztett 12 tiszteket, és 800 közembereket, a' kik elfogattattak. Az Oroszok közzül is elestek vagy megsebesedtek valami 400 emberek. Ezen utóbbi verekedés után vizssta vonta magát a' Frantzia vezér. Gróf Wittgenstein pedig tsapatokat küldött Borisow és Minsk felé, hogy tanulják - ki, hogy hol legyen a' Tschitschagoff ármádája, mellyel magát ekkor Wittgenstein öszszetsatolni iparkodott.

Ugyantsak a' Pétersburgi újságban olvassuk egyéb hívatál szerint való tudósítások között ezen Udvarnak az Anglus Udvarral való békességi kötését is egész valósága szerint. — (Lásd ennek izikkelyeit a' Magyar Kurir' Toldalékjában).

(Vége az 1812-dik és utolsó fertály esztendőnek.)

A' Magyar Haza' színének egyik nagy része előtt kézírásban már esmeretes *Magyar Mathesis*; melynek két első Darabja, F. Nádor Ispány Urunknak ő Cs. K. Fő Hertzegségének, 's a' Haza nagy érdemű Szószóllóinak kegyes pártfogások mellett, a' leg közelebb tartatott Ország Gyűlésén, rajzolatokkal együtt ítélet alá vette-tett, Nemzete eránt már sok érdemeket tett szer-zőjének Titt. Kis-Szántói *Pethe Ferentz* Úrnak tulajdon gondja alatt kemény előmenetellel nyom-tattatik, 's a' Réz - Táblák' metzése 's nyomtat-tatása el is végeztetett.

Mivel pedig sokaknak, a' kik ezt a' fő tu-dományt betsúltni tudják, az Ország-Gyűlésén nem lévén, nem volt módjok, hogy ezen munka előmenetelére magokat béirathatták volna: tehát ezen Tudósítás által út nyíttatik arra, hogy azok, a' kik azt magoknak megszerezni kívánják, 10 forintból álló váltó-tzédula előfizetéseket, minden nagyobb városokban, az ilyen pénzt ösz-sze szedni szokott Urakhoz, Bétsben pedig ne-vezetesen a' Magyar Kurir íróihoz letelessék. A' pénz, ha jó mód nints felküldésében, marad-hat az azt öszszeszedő Uraknál addig, míg az első darab könyvet October, vagy November hónapban, kezekhez nem veszik. — A' Második darab is készen leszsz újj esztendő tájra okvetet-len; ha tsak valami különös nem várt történet, mellyet nem reménylünk, meg nem gátolja: sőt az első darabbal együtt, talán a' második darab-hoz tartozó 7 nagy Tábla is széllyel küldtetetik az Előfizetők' számokra, mivel azok készen vannak.

Ez a' Magyar Mathesis, mellynek magunk szemmel látó 's elmével vizsgáló tanúi, olyan munka, melly a' fennemlített Hazafinak igen nagy betsületére fog szolgálni: és semmit sem lehet benne kételkedni, hogy valamint pallérozott Mezei Gazdasága, melly a' Nemzetnek ked-ves könyvévé lett, — melly a' Párisi nemzeti Institutum' könyvtárjában is helyet talált magá-

nak —, a' többek közt egy Szeged városi buzgó hazafitól (V. I.) 100 hóld földet érdemlett jutalmúl, sok esztendei haszonvétele: úgy. ez a' Mathesis, mellyet reménységen felül fog minden Tudós találni, nehezen fog jutalom nélkül maradni. Melly bizodalomnak már is mutathatjuk, F. Nádor Ispány Urukban ő Cs. K. Fő Hertzegségében, M.gos Gróf Illésházy István, M.gos Fő Ispány Vegh István, M.gos Gróf Erdődy Károly ő Exc.jokban, 's több buzgó hazafiakban, eleve kegyesen tett kalaúzzát.

Ugyan ezen nagy hasznú Hazafi' pallérozott mezei Gazdaságának utóbbi darabjai, mellyek régóta sajtó alatt hevervén, mind a' Nyomatóknak két izbéli halálok, mind a' háború, mind a' pénznek volt változása miatt, súllyóssan hátráltattak, rövid időn el fognak készülni.

Ez a' fáradhatatlan Hazafi, most is szüntelen éjjel napot egygyé teszi, és hol az író asszal mellett folytatja ama két nevezetes tudományát; hol pedig külömbkülömbféle uradalmak' mezei gazdaságának rendbeszedésével neveli a' Mezei Gazdaság' virágzását.

Annuntiatio.

Terminatis in Alma ac Celeberrima scientiarum Universitate Ungarica Rigorosissimis Doctoratus examinibus absolutoque Juridico cursu, et hausta praxi municipali, dum Procuratorium examen deposuissem calculum praeclari desiderando, satis desudare debui; quia praeter celeberrimi Viri, Magnifici Domini Emerici Kelemen Consiliarii Regii, et Professoris explicationes, Corpus item Juris, ac Decisiones Curiales rarissima mihi ad manus alia subsidia, tum ob copiam negotiorum, tum vero ob alias sufficientes causas fuere. Ut itaque ab hac immáni laborum, qua ipse oppressus fueram mole, reliquos candidatos liberem, et occasionem magis salutari praxi incumbendi praestem, ac discendam tam Theoreticam, quam et Practicam Juris prudentiam Ungaricam, etiam aliis faciliorem reddam Viennae hic causa deponendi examinis Agentialis Aplici in sensu b. resolutionis constitutus,

opusculum sub nomine *Fiscalis: seu Institutiones Juris prudentiae Ungaricae* ex aprobatissimis editionibus, ac manuscriptis concino, publicique Juris reddere cupio, esto Justiniani Gloriam non anhelem.

Institutiones hae absolventur quatuor tomulis ita nempe:

1-0 Praemissis praemittendis: succincte deducitur Historia Juris Ungarici et Prolegomena breviter, ac ita exactae cum definitionibus concinnata sunt, ut omnis, qui vel mediocriter sermonis in foro romano nati gnarus est, non possit fata legum non perspicere, et easdem non intelligere, minus adhuc non scire, Quid et quotuplex sit Jus? Principium Juris? Lex? et Quis modus leges ferendi in Ungaria? Quid et quotuplex consuetudo? Privilegium? Sigillum? horum omnium tam externae, quam et internae solennitates? utpote requisita? authentica vis et potestas? Interpretatio? Decisiones, ac praejudicia Curiae Regiae Ungaricae? statuta communitatum particularium? et praemissorum omnium effectus? finis Juris prudentiae? et denique Subsidia Jus hungaricum respicientia?

2-us Tomulus continet Librum primum, in quo agitur de personis earumque Juribus cum exactissimis in legibus ac consuetudinibus fundatis definitionibus et explanationibus secundum ordinem explicationum prae laudati Viri Emerici Kelemen, additis compluribus proprio Marte inventis cum processu legitimatorio, aliisque processibus, et in specie Urbanae Materiae adaequatissime describitur, porro

3-ium ad Tomulum spectat Liber secundus, in quo enumerantur res, et Jura rerum, aequae cum completis, et adaequatissime brevibus definitionibus, ac explanationibus, omnes species reliquorum processuum, Exempla Privilegiorum, modo Solitorum, Testamentorum, Contractuum, Obligatorum, Fassionum perrenalium, Inscriptorum, Pignoratitiarum Litterarum, Tractatum amicabilem, Transactionum, Actionum, Violentiarum et similium aliarum ea cum observati-

cre quod omnes processus ita deducti sint, ut nec in Judicatu, neque vero in instituto facile aberrare, etiam novitii debiliores procuratores possint denique;

4o Tomulo agitur de actionibus seu modo procedendi in Judiciis. Notari hic merentur sequentia: describentur nempe omnia fora primo Juridica ordinaria et extraordinaria, Ecclesiastica Politica, oeconomica, et in quantum nexum habent etiam militaria, modus coram singulis procedendi, activitas singulorum fororum, nexus item inter se, species negotiorum ad eadem pertinentium, et in fine adnectuntur formalitatis gratia: exempla admonitionum, citationis, Testimonialium super citatione, Levatae, comparitionis, reflexoriae, aut Reflexorio - Continuatoariae, vel etiam continuatoariae citationis, reassumptionis, sententiarum interlocutoriarum, et definitivarum, mandatorum Judicialium, Intimatorum Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis, Decretorum Excelsarum Camerae, et Cancellariae Regiae Hungarico-Aulicarum, ac etiam recursuum pro obtinendis B. Decretis Aulicis, ita ut candidatus sufficientem in viationem quoad omnia in formalitatibus fiscales procuratores tangentibus habere possit; proinde cuncti et universi titulis suis Dignissimi Domini Patriotae Hungari, Slavoni, Croatiae, et Transilvani Juristae, alique praesentibus humanissime requiruntur; quatenus semet personam liter, vel scripto franco, nihilominus apud me, causa hujus claritatem Jurium Regni, non duntaxat conservantis, sed et promoventis libelli insinuare ac praenotari facere, meque quoad Typum, siquidem anticipate solvi debeat sustentare non dedignantur. Constabunt autem omnes quatuor Tomi 8 Rhfl. in valuta, et quam maxime ideo quia complura exemplaria pro pauperibus studiosis ad praeclaudatam scientiarum Universitatem, et Academias mittere constitui. Datum Viennae die 22 Julii 1812.

Sebastianus Pappházy Doctor
et Procurator, Fiscalis.